

**Szanowny Pan
Adam Bodnar
Rzecznik Praw Obywatelskich**

PETYCJA

„O poszanowanie życia rodzinnego dziecka i jego tożsamości”

Działając na podstawie art. 2.1 Ustawy z dnia 11 lipca 2014r. o petycjach (Dz.U. 2014 poz. 1195) – zwanej dalej Ustawą o petycjach, działając w interesie własnym na podstawie art. 2.2. pkt 2 Ustawy o petycjach, oraz działając w interesie publicznym na podstawie art. 2.2 pkt 1 Ustawy o petycjach, domagam się podjęcia działań zmierzających do zmiany art. 91 Ustawy z dnia 27 lipca 2001r o kuratorach sądowych (Dz.U.2014.795), oraz § 10 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 czerwca 2003 r. w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania uprawnień i obowiązków kuratorów sądowych, poprzez:

1. Zmianę art. 91 ust. 1 pkt 3 Ustawy z dnia 27 lipca 2001r o kuratorach sądowych (Dz.U.2014.795), poprzez zamienienie słowa „obecność” na słowa „każdą godzinę obecności”
2. Zmianę art. 91 ust. 2 Ustawy z dnia 27 lipca 2001r o kuratorach sądowych (Dz.U.2014.795), poprzez zmianę słów „w wypadku określonym w ust. 1 pkt 3 - 10% kwoty bazowej” na słowa „w wypadku określonym w ust. 1 pkt 3 - 1% kwoty bazowej”
3. Zmianę §10 ust. 1 i 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 czerwca 2003 r. w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania uprawnień i obowiązków kuratorów sądowych (Dz.U.2014.989) – zmierzającą do rozszerzenia uprawnień i obowiązków kuratorów uczestniczących w kontaktach dziecka z rodzicem, do podejmowania działań zmierzających do doprowadzenia do kontaktu, poprzez stosowanie środków adekwatnych do zaistniałej sytuacji i okoliczności, oraz podejmowania działań zmierzających do unormowania sytuacji dziecka i poszanowania jego prawa do życia rodzinnego bez zbędnej ingerencji.

Uzasadnienie

Zgodnie z treścią art. 113² § 2 pkt 3 KRiO Sąd Opiekunczy regulując kontakty rodzica z dzieckiem może orzec, iż te kontakty będą się odbywały w obecności kuratora sądowego. Do takiego uregulowania kontaktów dochodzi często w sytuacji konfliktu pomiędzy rodzicami dziecka, czy też w przypadku nagminnego utrudniania kontaktów przez rodzica sprawującego pieczę nad dzieckiem. Podjęte przez sąd rozstrzygnięcie, nie wynika często z realnego zagrożenia dobra dziecka przez rodzica ubiegającego się o kontakty, lecz ustalone jest przez sąd na wniosek rodzica izolowanego od dziecka, ze względu na obawy stawiania mu

falszywych oskarżeń co do przebiegu kontaktów z dzieckiem, przez rodzica sprawującego bezpośrednią pieczę nad dzieckiem.

Należy zauważyć, iż Rzecznik Praw Dziecka¹ w wystąpieniu z dnia 20 marca 2013 roku (znak: ZSR/500/6/2013/KCH), do Prezesów Sądów Apelacyjnych, wskazał co następuje:

„Zastrzeżenia budzi również sama praca kuratorów. W wielu przypadkach stwierdzono brak należytej staranności, a niekiedy wręcz lekceważące podejście do własnych obowiązków i praw podlegających opiece dzieci”

„Za szczególnie niebezpieczne uważam te sytuacje, które obejmują bardzo długie – bo nawet kilkuletnie – okresy kuratorskiego nadzoru nad rodziną, przy równoczesnym braku reakcji ze strony sądu rodzinnego, w obliczu konieczności wydawania odpowiednich zarządzeń”.

Wskazać wypada, że zarzuty przedstawione przez Rzecznika Praw Dziecka co prawda dotyczą co do zasady nadzorów kuratorskich nad rodziną, ustalanych na podstawie art. 109 § 2 pkt 3 KRiO, jednakże analogiczna sytuacja występuje w przypadku uczestniczenia (nadzoru) kuratorów przy kontaktach.

Należy zauważyć, iż sądy opiekuńcze ustalając kontakty dziecka z rodzicem w obecności kuratora, zwyczajowo ustalają czas trwania takiego kontaktu nie dłużej niż 2 (dwie) godziny.

Mając na względzie obecne brzmienie art. 91 ust. 1 pkt 3 i art. 91 ust. 2 Ustawy z dnia 27 lipca 2001r o kuratorach sądowych (Dz.U.2014.795), kuratorom społecznym i kuratorom zawodowym przysługuje za udział w takich kontaktach ryczałt w wysokości 10% kwoty bazowej ustalonej dla kuratorów, który to ryczałt za udział w każdym kontakcie po przeliczeniu na wartości pieniężne wynosi 187,38 zł. Wymaga szczególnego podkreślenia, że kwota 187,38 zł nie jest ryczałtem miesięcznym, a przysługuje za każdorazową obecność kuratora społecznego przy kontaktach rodziców z dziećmi², niezależnie od czasu jego trwania. Czas trwania czynności kuratora trwa od kilku minut – gdy ustalono uczestnictwo kuratora tylko w czasie przekazania dziecka na kontakt, do maksymalnie 2 godzin – gdy ustalono uczestnictwo w czasie trwania kontaktu rodzica z dzieckiem. Niejednokrotnie również dochodzi do sytuacji, iż rodzic sprawujący bezpośrednią pieczę nad dzieckiem nie wydaje dziecka na kontakty, zaś kuratorowi który stanął się w miejscu wskazanym przez sąd przysługuje wynagrodzenie w kwocie 187,38 zł, mimo tego, że do kontaktów nie doszło, a czynności kuratora trwały kilka minut.

Uważam, że tak wysoka kwota – tj. 187,38 zł za udział kuratora w kontaktach nie jest adekwatna do społeczno-gospodarczej sytuacji panującej w Polsce. Wnioskować dalej należy, iż tak ustalone stawki za obecność kuratorów przy kontaktach rodziców z dziećmi stanowi dla kuratorów dodatkowe źródło dochodu, które de facto wielokrotnie przekracza podstawowe wynagrodzenie kuratorów, zarówno w skali miesięcznej, jak i również w zakresie stawki godzinowej wypłacanej w ramach zatrudnienia kuratora w Zespołach Kuratorskiej Służby Sądowej. Biorąc pod uwagę fakt, iż sądy zwyczajowo takie kontakty w obecności kuratora limitują do dwóch godzin podczas jednego kontaktu, efektywna stawka godzinowa jaką otrzymują kuratorzy zawodowi i społeczni za uczestniczenie w kontaktach wynosi 93,96 zł.

Tak ustalone kwoty wynagrodzenia za obecność kuratora przy kontaktach skutkują tym, że kuratorzy nie są zainteresowani składaniem do sądu wniosków o zakończenie ich udziału w kontaktach. Rodzi to patologię, bowiem kuratorzy mają bezpośredni interes ekonomiczny, aby takie kontakty dziecka z rodzicem trwały w ich obecności. Kuratorzy nie podejmują działań zmierzających do unormowania sytuacji dziecka, latami towarzysząc kontaktom dziecka z rodzicem. O tej patologii wspominał Rzecznik Praw Dziecka w wystąpieniu do Prezesów Sądów Apelacyjnych wskazywanym powyżej.

Wnoszę zatem o podjęcie działań zmierzających do urealnienia stawek przysługujących kuratorom za uczestniczenie w kontaktach dziecka z rodzicem, stawka 18,74 zł (1% kwoty bazowej) za godzinę czynności wydaje się być adekwatna jak i również sprawiedliwa społecznie. Najważniejszym efektem proponowanej zmiany będzie przede wszystkim wyeliminowanie patologii – tj. kilkuletnich okresów uczestniczenia kuratorów w kontaktach dziecka z rodzicem, bowiem w ten sposób zostanie wyeliminowany bezpośredni interes ekonomiczny.

Prawa i obowiązki kuratorów uczestniczących przy kontaktach uregulowano § 10 ust. 1 i 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 czerwca 2003 r. w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania uprawnień i obowiązków kuratorów sądowych (Dz.U.2014.989), którego brzmienie jest następujące:

§ 10. ust. 1. Kurator rodzinny, któremu zlecono obecność przy kontaktach rodziców z dziećmi, ustalonych przez sąd opiekuńczy, stawia się w określonym w postanowieniu sądu terminie i miejscu i jest obecny przez cały czas trwania kontaktu, zapewniając, by kontakt ten nie trwał dłużej, niż postanowił sąd.

§ 10. ust. 2. Z każdej obecności przy kontaktach, o których mowa w ust. 1, kurator rodzinny niezwłocznie składa sądowi pisemną notatkę.

Zgodnie z brzmieniem § 10 cytowanego wyżej Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości, kuratorzy uczestniczący przy kontaktach nie posiadają żadnych praw ani obowiązków, które dawałyby możliwość podejmowania i stosowania środków adekwatnych do zaistniałej sytuacji i okoliczności, celem doprowadzenia do kontaktu dziecka z rodzicem uprawnionym do kontaktu, w sytuacji nie realizowania czy też utrudniania kontaktu przez rodzica sprawującego pieczę nad dzieckiem.

Znamienne są uwagi i spostrzeżenia zawarte w sprawozdaniu z Debaty³ praktyków dotyczącej zagadnień związanych z orzekaniem o kontaktach rodziców z dzieckiem zorganizowanej przez Stowarzyszenie Sędziów Rodziny w Polsce. W sprawozdaniu z ww. debaty Sędziowie Rodziny zwrócili szczególną uwagę na trafne spostrzeżenia profesora UW dr hab. Jacka Wiercińskiego:

„Przechodząc do zagadnienia wykonywania kontaktów, podniósł że gdy kontakt jest zakłócony, każdorazowo należy ważyć w jakim wieku pozostaje dziecko. Gdy zatem powodem odmowy kontaktu jest powołanie się na stanowisko dziecka nastoletniego, ocenić należy zasadność przymuszania rodzica karą pieniężną do respektowania orzeczenia, tak naprawdę nie przez niego, lecz samo dziecko nierespektowanego inaczej zaś, gdy idzie o dziecko w wieku kilku lat, tłumaczenie się wówczas rodzica sprawującego bezpośrednią pieczę, że nie będzie siłą zmuszał dziecka do kontaktu, skoro ono samo nie chce, zwykle nosi znamiona nieprawdy, powołanie na niechęć dziecka oznaczać też może niekompetencje wychowawcze rodzica, któż bowiem jeśli nie rodzic ma mieć wpływ na zachowanie dziecka, także to polegające na niechęci do spotkania z drugim rodzicem, a wówczas realnym się staje możliwość ingerencji we władzę rodzicielską z urzędu.

... słusznie zaakcentował, iż nie daje gwarancji dobrej opieki nad dzieckiem rodzic, który łamie ustalone zasady, /bo w ten sposób i dziecko jest tego uczone/, ani taki, który przyznaje się do niekompetencji wychowawczej przez niemożność wywarcia wpływu na decyzję dziecka.”

Wnioskować należy, iż każdorazowa próba utrudnienia czy też uniemożliwienia kontaktu dziecka z rodzicem, przez rodzica sprawującego bezpośrednią pieczę nad dzieckiem, powinna

się spotykać w pierwszej kolejności z natychmiastową reakcją kuratora uczestniczącego w kontaktach, oraz w dalszej kolejności w przypadku notorycznego naruszenia postanowienia o kontaktach, kuratorzy powinni mieć zarówno obowiązek jak i prawo do składania wniosków o ingerencję we władzę rodzicielską z urzędu. Należy zauważyć, że literalne brzmienie § 10 cytowanego wyżej Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości, nie nakłada na kuratorów takich obowiązków, jak i również nie umożliwia kuratorom podejmowania działań zmierzających do doprowadzenia do kontaktu, poprzez stosowanie środków adekwatnych do zaistniałej sytuacji i okoliczności.

Konieczność szybkiego i skutecznego działania w sprawach dzieci wynika z ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską aktów prawa międzynarodowego. Mając na względzie ratyfikowaną przez Rzeczpospolitą Polską Europejską Konwencję o wykonywaniu praw dzieci (sporządzoną w Strasburgu dnia 25 stycznia 1996 r.) (Dz.U. 2000r nr 107 poz. 1128) a w szczególności art. 7, konieczne i uzasadnione jest umożliwienie kuratorom podejmowania działań zmierzających do doprowadzenia do kontaktu dziecka z rodzicem w przypadku jego naruszenia przez rodzica sprawującego pieczę nad dzieckiem, poprzez stosowanie środków adekwatnych do zaistniałej sytuacji i okoliczności. Konieczność szybkiego działania zmierzającego do przywrócenia tożsamości dziecka i jego stosunków rodzinnych (kontaktów), wynika również z art. 8 ust. 1 i 2 Konwencji o Prawach Dziecka (przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.) (Dz. U. z 1991r. Nr 120, poz. 526.).

Długotrwałe, kilku, czy też kilkunastomiesięczne uczestniczenie kuratorów przy kontaktach dziecka z rodzicem stanowi nadmierną ingerencję w sferę prywatną, jest naruszeniem poszanowania życia rodzinnego i prywatnego, zagwarantowanym art. 8 ust 1 i 2 w Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Sporządzanej w Rzymie dnia 4 listopada 1950r.) (Dz.U. 1993r nr 61 poz. 284). Uczestniczenie przez dłuższy okres czasu w kontaktach osoby obcej dziecku – tj. kuratora sądowego, nie umniejszając jednocześnie kompetencji kuratorów sądowych, nie sprzyja dobru dziecka, bowiem kontakty pomiędzy dzieckiem a rodzicem powinny się odbywać w nieskrępowanej atmosferze, czego z pewnością nie da się osiągnąć wprowadzając do świata dziecka osoby zupełnie mu obce. Zauważyć również należy, iż udział kuratora w kontaktach powoduje zbędną stygmatyzację dziecka, bowiem dziecko odbiera taką sytuację jako nienaturalną i nienormalną. Zasadnym jest zatem podjęcie takich działań na gruncie prawnym, poprzez rozszerzenie zapisów §10 ust. 1 i 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 czerwca 2003 r. w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania uprawnień i obowiązków kuratorów sądowych (Dz.U.2014.989), które będą skutkować eliminowaniem kuratorów z kontaktów rodzica z dzieckiem po kilku takich odbytych kontaktach, jak i również skutkować będą natychmiastową reakcją kuratora w przypadku lekceważenia postanowienia o kontaktach przez rodzica sprawującego pieczę nad dzieckiem.

Na podstawie art. 13.1 Ustawy o petycjach wnoszę o powiadomienie mnie w formie pisemnej listem poleconym o sposobie załatwienia niniejszej petycji wraz z uzasadnieniem, bez zbędnej zwłoki zgodnie z art. 10.1 Ustawy o petycjach.

Łączę wyrazy szacunku

1. http://brpd.gov.pl/sites/default/files/rpd_stare/wystapienia/wyst_2013_03_20.pdf
2. VII CZ 207/09 - Postanowienie Sądu Okręgowego w Koszalinie
LEX nr 736512 - postanowienie z dnia 30 marca 2009 r. TEZA: | aktualna
 - Ryczałt w wysokości określonej w art. 91 ust. 2 ustawy o kuratorach sądowych z 2001 r. przysługuje za każdorazową obecność kuratora społecznego przy kontaktach rodziców z dziećmi. Wyraźnie wskazuje na to literalne brzmienie powołanego przepisu, gdzie słowo "obecność" zostało użyte w liczbie pojedynczej.
 - Nie ma podstaw do uznania, iż ryczałt kuratora jest należny za okres miesiąca. Gdyby ustawodawca chciał określić wysokość przedmiotowego ryczałtu jako przysługującego nie za poszczególną czynność, lecz miesięcznie, wyraźnie by to wskazał.
3. Stowarzyszenie Sędziów Rodziny w Polsce, Debata praktyków dotycząca zagadnień związanych z orzekaniem o kontaktach rodziców z dzieckiem, Dnia 14 marca 2014r. w siedzibie Sądu Okręgowego w Warszawie przy ul. Czerniakowskiej 100 debata praktyków zorganizowana przez SSP Iustitia przy współpracy Stowarzyszenie Sędziów Rodziny w Polsce.
<http://www.ssrwp.pl/aktualnosci.php?art=50&start=84&irek=87>